

EUROPOS SĄJUNGOS PROGRAMA „KULTŪRA 2000“

Programa

„Kultūra 2000“ – tai Europos Sąjungos (ES) programa, kuria buvo siekiama skatinti Europos bendradarbiavimą kultūros srityje. Programa buvo vykdoma septynerius metus – nuo 2000-ųjų iki 2006-ųjų, jos biudžetas – 236,5 milijonų eurų. Programa įsteigta 2000 m. vasario mėn. 14 d. Europos Parlamento ir Ministrų Tarybos sprendimu. Turėjusi galioti iki 2004 m., programa vėliau buvo pratęsta iki 2006 m.

Politinis pagrindas ES kultūros programoms atsirasti buvo 1992 m. Maastrichto ir 1997 m. Amsterdamo sutartys. Trečiuoju Maastrichto sutarties straipsniu, be kitų Bendrijos veiklos tikslų, numatyta ir „skatinti kokybišką švietimą ir mokymą bei šalių narių kultūrų klestėjimą“. Amsterdamo sutarties XXII skyriaus 151 straipsnis (buvęs Maastrichto sutarties 128 straipsnis) įgaliojo Bendriją skatinti valstybių narių kultūrinį bendradarbiavimą. Pasirašius sutartį buvo įkurtos programos „Ariadnė“ (skirta literatūrinei veiklai) ir „Rafaelis“ (skirta kultūros paveldui). Dar nuo 1996 m. veikė programa „Kaleidoskopas“, rėmusi meninę ir kultūrinę europinės reikšmės veiklas. 2000 m. vietoje šių programų įsteigta pirma bendroji ES kultūros programa „Kultūra 2000“.

Bendrieji tikslai

ES programa „Kultūra 2000“ buvo siekiama plėsti bendrą ir bendru kultūros paveldu grindžiamą europiečių kultūros erdvę, skatinti kultūrų įvairovę remiant įvairių šalių kultūros veikėjų bendradarbiavimą. Didelis dėmesys buvo skiriamas kultūrų dialogui, skirtingų tautų kultūrinės raiškos plėtrai, Europos šalių kultūros paveldui puoselėti.

Programa skatino ir rėmė įvairių tarptautinio lygmens veiklą, leidusią kurti Europos pridėtinę vertę, tapusią skiriamuoju programos „Kultūra 2000“ bruožu.

Europos pridėtinė vertė – terminas, apibrėžiantis kultūros projekto, finansuojamo iš ES biudžeto, esmę. Europos pridėtinė vertė kuriama, kai projektas iš esmės peržengia vietinius, regioninius, nacionalinius interesus ir tikslus, apima bendras Europos problemas; kai projekto partneriai kelia bendrus tikslus, kuriuos pasiekti jie gali tik bendradarbiaudami ir tarpusavyje dalydamiesi skirtingomis patirtimis. Projekto europietiškumą taip pat lemia aktyviai įsitraukusių organizacijų skaičius ir jų geografinė aprėptis.

Konkreteji tikslai:

- skatinti kultūrinį įvairių Europos tautų dialogą ir pažindinti su jų kultūra bei istorija;
- skatinti kūrybiškumą ir tarptautinę kultūros sklaidą, taip pat menininkų (ir jų darbų) bei kitų kultūros veikėjų mobilumą, ypatingą dėmesį skiriant jaunimui ir labiausiai pažeidžiamoms visuomenės grupėms;
- teigti kultūros įvairovę ir ieškoti naujų raiškos formų;

- pripažinti bendro Europos kultūros paveldo reikšmę, diegti naujas paveldo konservavimo ir saugojimo technologijas, dalytis profesine patirtimi;
- atskleisti kultūros reikšmę socialinei bei ekonominei raidai;
- skatinti Europos ir kitų šalių dialogą, abipusius kultūrinius mainus;
- siekti, kad kultūra būtų pripažįstama vienu iš ekonominės bei socialinės integracijos ir pilietiškumo veiksnių;
- kiekvienam ES piliečiui sudaryti sąlygas pažinti kultūrą ir dalyvauti jos vyksme.

Remiamos sritys

Programa „Kultūra 2000“ rėmė šių sričių bendradarbiavimo projektus:

- kultūros paveldo,
- atlikėjų menų,
- vaizduojamųjų menų,
- literatūros, knygų ir skaitymo,
- multidisciplininių menų (2000–2001 m.),
- literatūros vertimų.

Bendrieji programos tikslai kiekvienais metais likdavo tie patys, tačiau Europos Komisija, kasmet kviesdama teikti paraiškas, nurodydavo tų metų prioritetus ir temines kryptis, kai kuriais metais būdavo pasirenkamos ir prioritetinės sritys, pavyzdžiui: 2002 m. – vaizduojamieji menai, 2003 m. – atlikėjų menai, 2004 m. – kultūros paveldas. Tais metais pasirinktos sritys projektų būdavo paremiama daugiau nei kitų. Literatūros vertimų ir skaitymo populiarinimo projektai vienodai remti kasmet.

Veiksmų tipai

Programos struktūrai būdingos trys kryptys: parama ypatingiems, naujoviškiems ir (arba) eksperimentiniams vienmečiams projektams, parama daugiamečiams bendradarbiavimo projektams ir parama ypatingiems kultūros renginiams, sukeliantiems europinį arba tarptautinį atgarsį. Vienmečius ir daugiamečius projektus skiria formalūs reikalavimai, apimantys bandraorganizatorių skaičių, projektų biudžeto dydį ir trukmę.

YPATINGI, NAUJOVIŠKI IR (ARBA) EKSPERIMENTINIAI VEIKSMAI (VIENMEČIAI PROJEKTAI)

- Projektus rengia ir vykdo mažiausiai trys organizatoriai iš trijų skirtingų programoje dalyvaujančių šalių.
- ES parama – nuo 50 tūkst. iki 150 tūkst. eurų, sudaranti ne daugiau nei 50 proc. bendro projekto biudžeto.

- Projektų trukmė – iki vienu metų.
- Literatūros vertimų projektams netaikomas minimalaus bendraorganizatorių skaičiaus reikalavimas, nustatytos savitos sąlygos projektų turiniui ir finansavimui.

VEIKSMAI PAGAL STRUKTŪRUOTAS DAUGIAMETES KULTŪRINIO BENDRADARBIAVIMO SUTARTIS (DAUGIAMEČIAI PROJEKTAI)

- Projektus rengia ir vykdo mažiausiai penki organizatoriai iš penkių skirtingų šalių.
- ES parama – iki 300 tūkst. eurų, sudaranti ne daugiau nei 60 proc. bendro projekto biudžeto.
- Projektų trukmė – dveji-treji metai.

YPATINGI KULTŪROS RENGINIAI, SUKELIANTYS EUROPINĮ ARBA TARPTAUTINĮ ATGARSĮ

Tai renginiai, dėl savo masto ir svarbos galintys sukelti stiprų atgarsį Europoje. Į šią kategoriją pateko:

- reikšmingų kultūros renginių organizavimas;
- ES apdovanojimai šiuolaikinės architektūros, paveldo ir literatūros srityse;
- Europos paveldo laboratorijos;
- bendradarbiavimas su Europos Taryba: Europos paveldo dienų rengimas ir Pietryčių Europos paveldo populiarinimas;
- Europos kultūros sostinių renginiai,
- seminarai ES pirmininkaujančioje šalyje,
- kultūrinio dialogo skatinimas ES viduje ir už jos ribų, rengiant konferencijas bendrų interesų klausimais.

Dalyviai

Programoje dalyvavo organizacijos (juridiniai asmenys) iš:

- (iki 2004 m.) penkiolikos ES šalių – Airijos, Austrijos, Belgijos, Danijos, Graikijos, Ispanijos, Italijos, Jungtinės Karalystės, Liuksemburgo, Nyderlandų, Portugalijos, Prancūzijos, Suomijos, Švedijos, Vokietijos; Europos ekonominės erdvės šalių – Islandijos, Lichtenšteino, Norvegijos; dvylikos šalių kandidačių į ES nares – Bulgarijos, Čekijos, Estijos, Kipro, Latvijos, Lenkijos, Lietuvos, Maltos, Rumunijos, Slovakijos, Slovėnijos, Vengrijos;
- (nuo 2004 iki 2006 m.) dvidešimt penkių ES šalių – Airijos, Austrijos, Belgijos, Čekijos, Danijos, Estijos, Graikijos, Ispanijos, Italijos, Jungtinės Karalystės, Kipro, Latvijos, Lenkijos, Lietuvos, Liuksemburgo, Maltos, Nyderlandų, Portugalijos, Prancūzijos, Slovakijos, Slovėnijos, Suomijos, Švedijos, Vengrijos, Vokietijos; Europos ekonominės erdvės šalių – Islandijos, Lichtenšteino, Norvegijos; šalių kandidačių į ES nares – Bulgarijos ir Rumunijos, Turkijos (tik 2006 m.).

Organizacija, dalyvaujanti projekte, galėjo atlikti projekto organizatoriaus, bendraorganizatoriaus arba partnerio vaidmenį. Vaidmenys skyrėsi statusu, svarba ir indėliu.

Organizatorius prisiima visą projekto rengimo ir įgyvendinimo atsakomybę, pasirašo sutartį su Europos Komisija. Iki 2004 m. buvo taikoma sąlyga turėti nors vieną projekto bendraorganizatorių iš visateisės ES šalies.

Bendraorganizatorius dalyvauja rengiant ir įgyvendinant projektą, įsipareigoja padengti 5 proc. viso projekto biudžeto.

Partneris iš dalies dalyvauja projekto veikloje, neprivalo turėti finansinių įsipareigojimų.